

Sygn. akt III AUa 27/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Barbara Hejwowska
Sędziowie:	SA Krystyna Smaga (spr.) SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz
Protokolant: st. prot. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 2 sierpnia 2017 r. w Lublinie

sprawy D. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie ustawodawstwa

na skutek apelacji D. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 4 listopada 2016 r. sygn. akt VIII U 915/14

I. uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. i przekazuje sprawę temu organowi do ponownego rozpoznania;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. na rzecz D. S. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Barbara Hejwowska Krystyna Smaga

III AUa 27/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 marca 2014 r. wydaną w stosunku do D. S. na podstawie art. 83 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 1442, ze zm.), art. 11 ust. 3 lit. a i art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE Nr L 166/1 z dnia 30 kwietnia 2004 r), art. 5 ust. 1, art. 16 ust. 1, 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego

i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 284/1 z dnia 30 października 2009 r), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. stwierdził, że od 10 sierpnia 2013 r, z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce i pracy najemnej wykonywanej na rzecz słowackiego pracodawcy na terenie Słowacji, zastosowanie ma polskie ustawodawstwo w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Pomimo tymczasowego ustalenia dla wnioskodawcy podlegania polskiemu ustawodawstwu od 10 sierpnia 2013 r, słowacka instytucja ubezpieczeniowa w przewidzianym przez prawo terminie dwóch miesięcy, nie zgłosiła żadnych zastrzeżeń.

W odwołaniu od decyzji D. S. wniósł o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że od 1 grudnia 2012 r z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce i pracy najemnej wykonywanej na rzecz słowackiego pracodawcy na terenie Słowacji podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie stosowania przepisów o obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych. Zarzucił naruszenie prawa materialnego, w tym w szczególności: 1) art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 poprzez przyjęcie, wbrew literalnemu brzmieniu przepisów wymienionego Rozporządzenia, że warunkiem podlegania ubezpieczeniu w państwie członkowskim jest faktyczne wykonywanie pracy najemnej i czynienie w tym zakresie własnych ustaleń w oderwaniu od przepisów obowiązujących w państwie członkowskim, gdzie praca najemna jest wykonywana; 2) brak ustalenia w stosunku do niego ustawodawstwa słowackiego w związku z art. 5 i 6 Rozporządzenia Nr 887/2009, poprzez brak wyjaśnienia jego sytuacji prawnej wobec kontynuowania zatrudnienia oraz zaniechanie weryfikacji, czy wydano w stosunku do niego postanowienie o wygaśnięciu ubezpieczenia, bądź w inny sposób zakwestionowano w Słowacji jego status pracownicy, 3) nieuprawnioną próbę dokonywania podważenia ważności stosunku prawnego łączącego wnioskodawcę z pracodawcą przez organ, mimo zakazu dokonywania takich ustaleń w świetle wyroku Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 stycznia 1997 roku (C 221/95, sprawa SA (...) s. I-609) i przekroczenie kompetencji polskiego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w tym zakresie.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie. Podniósł, że wnioskodawca od 1 czerwca 2012 r do 9 sierpnia 2013 r podlegał ubezpieczeniu słowackiemu zgodnie z wystawionym przez słowacką instytucję ubezpieczeniową(...) formularzem(...). W oparciu o informacje uzyskane od słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, ZUS ustalił, iż pracodawca D. S. - spółka (...), (...), (...) P., funkcjonuje jako tak zwana „firma(...)” i na terenie Republiki Słowackiej nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników. Od 10 sierpnia 2013 r wnioskodawca, jako osoba prowadząca na własny rachunek działalność gospodarczą w Polsce, podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczenia społecznego.

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 4 listopada 2016 r oddalił odwołanie na podstawie następujących ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej.

D. S. od 10 stycznia 1993 r prowadzi w Polsce pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo (...) D. S., zarejestrowaną w D.. W jej ramach zajmuje się sprzedażą detaliczną na straganach i targowiskach (zaświadczenie (...), k.7 akt ZUS).

W dniu 31 maja 2012 r wnioskodawca zawarł umowę o pracę z firmą (...), na czas nieokreślony. Na podstawie tej umowy miał świadczyć pracę na terenie Republiki Słowackiej od 1 czerwca 2012 r w charakterze doradcy reklamowego oraz marketingowego w wymiarze 8 godzin miesięcznie, za wynagrodzeniem 25 euro. Podstawowym obowiązkiem wnioskodawcy miało być roznoszenie ulotek reklamowych doręczonych przez pracodawcę do spółek słowackich i do obywateli słowackich, poszukiwanie nowych klientów zainteresowanych współpracą oraz przysyłanie ofert w formie poczty elektronicznej i zwyczajnej (kserokopia umowy, k. 3 akt ZUS).

W dniu 5 października 2012 r właściwa słowacka instytucja wystawiła D. S. formularz (...) - zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego, na okres od 1 czerwca 2012 r do 9 sierpnia 2013 r (k. 10-11 akt ZUS).

Pismem, które wypłynęło do ZUS Oddziału w L. 4 września 2013 r, zatytułowanym „Wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa” D. S. poinformował organ o kontynuowaniu pracy najemnej na terenie Słowacji. Wskazał, iż

z uwagi dalsze wykonywanie pracy i odprowadzanie składek ubezpieczeniowych na terytorium Słowacji od 10 sierpnia 2013 r nie będzie już podlegał obowiązkowi ubezpieczeń społecznych na terytorium Polski. Domagał się potwierdzenia dalszego podlegania ustawodawstwu słowackiemu od 10 sierpnia 2013 r, w celu umożliwienia mu złożenia kolejnego druku(...) (k. 13 akt ZUS). Do pisma dołączył ponownie kserokopie umowy o pracę z 31 maja 2012 r i dokumentu o nazwie R. list (...), stanowiący potwierdzenie zarejestrowania w słowackiej instytucji ubezpieczeniowej oraz kserokopię zaświadczenia od pracodawcy z 18 sierpnia 2013 r o kontynuacji zatrudnienia w (...), (...), (...) P.i braku zmian w warunkach zatrudnienia (k. 14-17 akt ZUS).

ZUS Oddział w L. w piśmie z 28 listopada 2013 r poinformował wnioskodawcę, że od 10 sierpnia 2013 r w zakresie zabezpieczenia społecznego ma w stosunku do niego zastosowanie ustawodawstwo polskie. Pismem z 25 lipca 2013 r właściwa słowacka instytucja poinformowała ZUS, iż w wyniku kontroli przeprowadzonej u słowackiego pracodawcy D. S. przez Narodowy Inspektorat Pracy i zakład ubezpieczeń społecznych stwierdzono, że jest to jedna z tzw. „firm(...)”, w których nie dochodzi do rzeczywistego świadczenia pracy przez ich pracowników. W związku z tym słowacka instytucja poinformowała, iż w przypadku pracowników, którym zostały już wydane formularze (...)i zostały już doreczone właściwym pracodawcom i Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, nie będą one wstecznie anulowane. Jednakże w sytuacji, gdy po zakończeniu okresu ubezpieczenia stosunek pracy pracownika i danego pracodawcy będzie trwał nadal, wówczas odpowiedni oddział(...)wyda postanowienie o wygaśnięciu ubezpieczenia z dniem, w którym zakończyła się ważność formularza. W konsekwencji od 10 sierpnia 2013 r będzie miało zastosowanie wobec skarżącego ustawodawstwo polskie na podstawie art. 11 ust. 3 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.UE z 30 kwietnia 2004 r, Nr L 166/1, ze zm.). Wskazano, iż ustalenie polskiego ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i opiera się na posiadanych przez ZUS dokumentach. Dodano, że ustalenie polskiego ustawodawstwa może zostać unieważnione, jeśli nastąpią istotne zmiany w aktywności zawodowej skarżącego lub też instytucja właściwa w Słowacji będzie miała istotne zastrzeżenia do tak ustalonego ustawodawstwa, które stanie się ostateczne po upływie dwóch miesięcy od poinformowania słowackiej instytucji właściwej. Wezwano skarżącego do złożenia odpowiednich dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Podano również, że jeśli skarżący nie zgadza się z powyższą decyzją, może wystąpić z wnioskiem o wydanie przez ZUS Oddział w L. decyzji administracyjnej. Odpis tego pisma przesłano do wiadomości Centralnej(...)w B. - Słowacja (pismo, k. 37 akt ZUS). Słowacka instytucja ubezpieczeniowa otrzymała je 9 grudnia 2013 r (pismo ZUS, k. 19 akt ZUS, k.25-27 a.s.). W dniu 6 grudnia 2013 r D. S. skierował do ZUS pismo zatytułowane „Wniosek o wydanie decyzji administracyjnej”, w którym domagał się wydania w stosunku do niego decyzji administracyjnej w związku odmówieniem mu ustalenia ustawodawstwa słowackiego w zakresie podlegania przepisom o obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych (k. 21 akt ZUS). Pismem z 22 stycznia 2014 r D. S. został poinformowany, że wnioskowana decyzja będzie mogła być wydana dopiero wówczas, gdy tymczasowe ustalenie o zastosowanym ustawodawstwie stanie się ostateczne, a więc nie wcześniej niż po upływie dwumiesięcznego terminu, w którym instytucja słowacka może wyrazić sprzeciw w odniesieniu do dokonanego przez ZUS ustalenia (k. 22 akt ZUS). W dniu 24 marca 2014 r ZUS wydał zaskarżoną decyzję (k. 23 akt ZUS).

Decyzją słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z 29 października 2013 r podleganie słowackiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych w stosunku do D. S. ustalo od 9 sierpnia 2013 r. D. S. i pracodawca (...)złożyły odwołanie od tej decyzji 16 grudnia 2013 r. Postępowanie odwoławcze zostało zakończone. Decyzja w sprawie wygaśnięcia objęcia słowackim ubezpieczeniem społecznym D. S. jest prawomocna od dnia 25 sierpnia 2014 r (k. 32 a.s.). Wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2014 r Sąd Wojewódzki w P. uchylił decyzję z dnia 29 października 2013 r i decyzję z dnia 9 kwietnia 2014 r (k. 42 a.s.). Słowacki organ rentowy odwołał się od tego wyroku. Postępowanie przed Sądem Najwyższym Republiki Słowackiej, z odwołania instytucji ubezpieczeniowej, nie zakończyło się do dnia wyrokowania (k. 46, 52, 63,70, 75 v a.s.).

Powyższy stan faktyczny między stronami był bezsporny. Sąd ustalił go w oparciu o znajdujące się w aktach sprawy i aktach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dowody z dokumentów, które nie budziły wątpliwości ani nie zostały zakwestionowane przez strony.

Sąd Okręgowy wskazał, że odwołanie nie jest zasadne. Sąd podniósł, że wnioskodawca na terenie Rzeczypospolitej Polskiej stale prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, zaś od 1 czerwca 2012 r miał zawartą umowę o pracę w Słowacji. Zgodnie z przepisami prawa europejskiego była to tzw. praca najemna, zdefiniowana w art. 1 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE. Polskie wydanie specjalne Rozdział 05, Tom 05, s. 72 ze zm.). Przepis ten wskazuje, że „praca najemna” to praca lub sytuacja równoważna, traktowana jako taka do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym ta praca lub sytuacja równoważna ma miejsce. Wnioskodawca, podejmując zatrudnienie w Słowacji i prowadząc równocześnie w Rzeczypospolitej Polskiej działalność gospodarczą, wszedł w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym. Organem zabezpieczenia społecznego właściwym ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy był polski organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Skarżący poinformował Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., że w związku z zatrudnieniem na terenie Słowacji na podstawie umowy o pracę, a więc wykonywaniem pracy najemnej, będzie podlegał ustawodawstwu Republiki Słowackiej. Organ słowacki ustalił tymczasowe ustawodawstwo słowackie dla wnioskodawcy od dnia 1 czerwca 2012 r do 9 sierpnia 2013 r zgodnie z przedstawionym formularzem...(k. 17, 19-21 akt ZUS).

Sąd wskazał, że należy mieć na uwadze, że w tym okresie słowacka instytucja ubezpieczeniowa przeprowadziła postępowanie wewnątrz krajowe celem ustalenia, czy polscy pracownicy zatrudnieni na podobnych warunkach w firmie zatrudniającej wnioskodawcę oraz w innych firmach o podobnym profilu działalności rzeczywiście wykonują pracę. Wynik postępowania przeprowadzonego na terenie Słowacji potwierdził, iż praca faktycznie nie była wykonywana i pismem z 25 lipca 2013 r słowacka instytucja ubezpieczeniowa wskazała między innymi, że dotychczasowe zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej (dokument(...)) nie będą anulowane. Niemniej jednak w sytuacji kontynuowania stosunku pracy między pracownikiem - ubezpieczonym, a zatrudniającą go firmą (...) miały być wydawane decyzje o wygaśnięciu ubezpieczenia z chwilą utraty ważności formularza. W przypadku pracowników, w stosunku do których nie zostało postanowione, którym przepisom prawa podlegają, właściwy oddział wyda postanowienie o braku ubezpieczenia, to znaczy, że nie podlegają oni słowackim przepisom prawa. W tej sytuacji polski organ rentowy ustalił wobec wnioskodawcy stosowanie ustawodawstwa polskiego w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej od 10 sierpnia 2013 r, tj. dnia w którym zgodnie z przedstawionym formularzem (...) zakończyło się podleganie wnioskodawcy ustawodawstwu słowackiemu. Poinformowana o tymczasowym ustaleniu polskiego ustawodawstwa słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie złożyła sprzeciwu.

W ocenie Sądu, wbrew stanowisku odwołującego decyzja ta była prawidłowa i wydana została zgodnie z obowiązującą procedurą. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r dotyczące wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Ur.UE L 284/1 z dnia 30 października 2009 r - dalej rozporządzenie nr 987/2009 lub rozporządzenie wykonawcze), wprowadziło specjalne postępowanie dotyczące tymczasowego określenia właściwego ustawodawstwa. Zgodnie z art. 16 ust. 1 rozporządzenia, osoba która wykonuje prace w dwóch państwach członkowskich informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Z ust. 2 art. 16 wynika zaś, że instytucja ta niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające w tym przypadku zastosowanie, mając na uwadze art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 i art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie ustawodawstwa mającego zastosowanie jest jednak określeniem tymczasowym. Instytucja ta informuje bowiem wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu.

Zgodnie zaś z art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, określenie ustawodawstwa staje się ostateczne w terminie 2 miesięcy od poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich. Gdyby jednak okazało się, że przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji przed upływem tego zmniejszonego terminu poinformuje o niemożności zaakceptowania określenia ustawodawstwa właściwego lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii, procedura ma ustalony dalszy bieg. W każdym przypadku,

odnośnie do formalnej procedury ustalania ustawodawstwa, właściwym dokumentem, który potwierdza zastosowanie ustawodawstwa państwa wysyłającego jest potwierdzony przez właściwą instytucję tego państwa formularz(...).

W sprawie tej polski organ rentowy - właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ubezpieczonego - miał prawo jedynie do wskazania ustawodawstwa właściwego w oparciu o art. 13 ust. 3 wskazanego rozporządzenia Nr 833/2004 - osoba, która wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. W okresie objęcia skarżącego ustawodawstwem słowackim nie był uprawniony do dokonywania oceny istnienia stosunku ubezpieczenia w znaczeniu prawnym. Taka ocena mogła zostać dokonana tylko i wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być tylko dokonana przez organ władny te przepisy stosować. Sąd orzekający w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r, II UK 333/12 (OSNP 2014/3/47), zgodnie z którym „Określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego”.

W tym stanie rzeczy ZUS, jako instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie, miał prawo powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa do wnioskodawcy, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Musiał dostosować się do trybu rozwiązywania sporów, co do ustalenia ustawodawstwa wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia wykonawczego. Ponownie więc zobowiązany był do tymczasowego ustalenia właściwego ustawodawstwa dla wnioskodawcy, stosownie do zasad kolizyjnych ustalonych w art. 13 rozporządzenia podstawowego. O tymczasowym określeniu prawa, według którego objął wnioskodawcę ubezpieczeniem społecznym instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy zobowiązana była ponownie zawiadomić instytucję państwa, w którym wykonywana jest praca. Takie formalności zostały dopełnione pismem doręczonym Centralnej (...)w B. - Słowacja w dniu 9 grudnia 2013 r, która nie poinformowała ZUS Oddział w L. w terminie dwóch miesięcy o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Z przepisów art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r, poz. 1442, ze zm.) wynika, że osoba prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej do dnia zaprzestania wykonywania działalności, zaś podstawę wymiaru składek na to ubezpieczenie stanowi zadeklarowana kwota nie niższa, niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale poprzednim. Osoby te podlegają obowiązkowo również ubezpieczeniu wypadkowemu. Do skarżącego nie mają zastosowania przepisy art. 13 ust. 1 w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia WE nr 883/2004, tym samym wnioskodawca wykonując pracę na własny rachunek w Rzeczypospolitej Polskiej podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Do dnia wyrokowania nie była rozstrzygnięta kwestia odwołania się od wyroku Sądu Wojewódzkiego w P. z dnia 20 maja 2015 r do Sądu Najwyższego Republiki słowackiej, dotyczącego uchylecia decyzji (...)z dnia 29 października 2013 r i z dnia 9 kwietnia 2014 r (wnioskodawca złożył od tej decyzji odwołanie do Sądu Wojewódzkiego, który wyrokiem z dnia 20 maja 2015 r uchylił decyzje). Wyrok ten jest nieprawomocny, Sąd Najwyższy nie wydał decyzji w przedmiotowej sprawie (pismo, k.38, 68 a.s., oświadczenie pełnomocnika ZUS, k. 75v.).

Ponownie Sąd podkreślił, że właściwym dokumentem, który potwierdza zastosowanie ustawodawstwa państwa jest potwierdzony przez właściwą instytucję tego państwa formularz(...). Nie jest sporne, że na dzień wyrokowania wnioskodawca nie posiadał takiego dokumentu odnośnie do okresu od 10 sierpnia 2013 r dotyczącego ustawodawstwa słowackiego.

Zgodnie z treścią art. 83a ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r o systemie ubezpieczeń społecznych, prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego (ust. 2). W sprawach rozstrzygniętych orzeczeniem właściwego sądu Zakład, na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1: 1) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo lub określającą zobowiązanie, jeśli jest to korzystne dla zainteresowanego; 2) występuje do właściwego sądu z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo nie istnieje lub zobowiązanie jest wyższe niż określone w decyzji (art. 82a ust 3).

Wnioskodawca, w razie zmiany okoliczności, będzie miał więc prawo, w trybie art. 83a ust. 1 ustawy systemowej, domagać się wzruszenia zaskarżonej decyzji.

Zaskarżona decyzja w chwili orzekania była prawidłowa, co nie zmienia faktu, że po uzyskaniu takiego dokumentu(...)wnioskodawca będzie miał prawo do zmiany decyzji w powyższym trybie.

Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy na mocy powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 kpc orzekł jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku wniósł wnioskodawca, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie tym samym, że w zaistniałym stanie faktycznym w którym odwołujący prowadził na terenie Polski jednoosobową pozarolniczą działalność gospodarczą i jednocześnie wykonywał pracę najemną na terenie Słowacji, nie ma podstaw do objęcia odwołującego ustawodawstwem słowackim w okresie od 10 sierpnia 2013 r,

2. naruszenie art. 16 ust. 4 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r dotyczącego wykonywania Rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2009.284.1) poprzez nienawiązanie kontaktu przez polski organ rentowy ze słowacką instytucją ubezpieczeniową w związku z brakiem pewności co do ustalenia właściwego ustawodawstwa dla odwołującego na skutek wydanej decyzji przez słowacką instytucję ubezpieczeniową w stosunku do zatrudnienia w firmie słowackiej, od której to decyzji odwołujący wniósł odwołanie na terenie Słowacji, które to odwołanie zostało uwzględnione przez sąd w Słowacji, a decyzja organu słowackiego uchylona, co przemawia za tym, że odwołujący w spornym okresie podlega nadal pod system ubezpieczeń społecznych w Słowacji, a jako właściwe powinno mieć do niego ustawodawstwo słowackie, do chwili jego ewentualnego prawomocnego wyłączenia na Słowacji,

3. naruszenia art. 5 rozporządzenia PE i Rady nr 987/2009 poprzez nieuwzględnienie treści wyroku Sądu Wojewódzkiego w P. z dnia 9 kwietnia 2014 r, w którym Sąd ten wprost uchyla decyzję instytucji słowackiej, w której odwołujący został wyłączony z ubezpieczeń społecznych na Słowacji w spornym okresie, uznając rozstrzygnięcie tegoż Sądu za nieistotne w sprawie, podczas gdy, wszystkie dokumenty, w tym również powyższy wyrok, muszą być akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane, a odwołujący na chwilę obecną uzyskał korzystne dla siebie rozstrzygnięcie poprzez wydany wyrok Sądu na Słowacji uznający za nieprawidłową decyzję wyłączającą go z ubezpieczeń społecznych na Słowacji,

4. naruszenie art. 233 § 1 kpc, poprzez niewłaściwe dokonanie oceny materiału dowodowego co do faktu, z którego wynika, iż odwołujący od decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która stanowiła podstawę do zmiany przez polski organ rentowy wcześniej ustalonego ustawodawstwa słowackiego, wniósł odwołanie do organu odwoławczego

na terenie Słowacji, który to organ uwzględnił odwołanie odwołującego i uchylił w całości wydaną decyzję, czym dowodził, iż ma to istotne znaczenie dla niniejszej sprawy, a w związku z tym procedura w zakresie określenia właściwego ustawodawstwa powinna prowadzić do jego zmiany na ustawodawstwo słowackie,

5. naruszenie art. 233 § 1 kpc, poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, iż firmy zatrudniające odwołującego na terenie Słowacji, to firmy (...) (...), dokonane w oparciu o ogólne pismo z dnia 25 lipca 2013 r przesłane do Centrali ZUS w W. z którego treści nie wynikają żadne szczególne informacje mogące świadczyć o powyższym fakcie, zwłaszcza że w wcześniejszych latach słowacka instytucja ubezpieczeniowa stwierdzała brak nieprawidłowości w firmie zatrudniającej odwołującego o czym informował on polski organ rentowy,

Ewentualnie przy nieuwzględnieniu powyższych zarzutów skarżący dodatkowo zarzucił:

6. naruszenie pkt 4 decyzji nr (...) Komisji Administracyjnej z a 12 czerwca 2009 r w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, poprzez jego niezastosowanie i niezawieszenie postępowania z uwagi na fakt, iż sprawa o objęcie odwołującego pod obowiązkowe ubezpieczenie społeczne na terenie Słowacji jest obecnie przedmiotem administracyjnego postępowania odwoławczego na mocy przepisów krajowych państwa słowackiego w stosunku do zatrudnienia w okresie od dnia 10 sierpnia 2013 r, a w związku z tym procedura dialogu i koncyliacji w zakresie określenia właściwego ustawodawstwa powinna zostać zawieszona już na etapie postępowania przed polskim organem rentowym do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego na Słowacji.

Zarzucając powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie co do istoty sprawy, iż od 10 sierpnia 2013 r odwołujący nie podlegał polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego oraz że w tym okresie jako pracownik najemny podlegał ustawodawstwu słowackiemu, zasądzenie kosztów postępowania, według norm prawem przepisanych za obie instancje, ewentualnie o uchylenie na podstawie art. 477^{14a} kpc wyroku oraz poprzedzającej go decyzji polskiego organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temuż organowi z uwagi na jej przedwczesne wydanie, zasądzenie kosztów postępowania, według norm prawem przepisanych za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Zasadny jest wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.. Wydanie zaskarżonej decyzji było przedwczesne i nie zostało poprzedzone wyjaśnieniem istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności.

Przesłanka uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (także poprzedzającej go decyzji organu rentowego) została wymieniona w art. 386 § 4 kpc i zachodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, ponieważ sąd ten zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, iż istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Do takiej sytuacji dochodzi między innymi, gdy sąd odmówił dalszego prowadzenia sprawy, przyjmując brak legitymacji procesowej stron, skuteczność twierdzenia lub zarzutu wygaśnięcia bądź umorzenia zobowiązania, upływ terminów zawitych, terminu przedawnienia, przedwczesność powództwa, czy też nie rozpoznał żądań w aspekcie wszystkich twierdzeń powoda lub zarzutów pozwanego, bezpodstawnie przyjmując, że nie zostały one zgłoszone lub zostały zgłoszone, ale są objęte prekluzją procesową (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2015 r, I CZ 60/15, Lex nr 1766006).

Zgodnie z art. 477^{14a} kpc, sąd drugiej instancji uchylając wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego może sprawę przekazać do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu. Przepis ten służy rozwiązywaniu sytuacji, w których - ze względu na zakres kompetencji sądu - przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji nie

może doprowadzić do usunięcia uchybień popełnionych przez organ rentowy. Stosowany jest wówczas, gdy konieczne jest skasowanie decyzji organu rentowego i wydanie nowej, po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania. Nie chodzi przy tym ani o braki decyzji usuwalne przy wstępnym rozpoznaniu sprawy (por. art. 467 § 4 in fine kpc), ani wady wynikające z naruszenia przepisów postępowania przed organem rentowym (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2011 r, II UZP 8/11, OSNP 2012/19-20/ 252 i powołane tam orzecznictwo). W postanowieniu z dnia 18 grudnia 2012 r, II UZ 58/12 (OSNP 2014/1/14) Sąd Najwyższy przyjął, że uchylenie przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu uzasadnione jest tylko wówczas, gdy wydana z urzędu decyzja tego organu nie zawiera rozstrzygnięcia co do istoty sprawy. Do nierozpoznania istoty sprawy przed organem rentowym, zdaniem Sądu Apelacyjnego, dochodzi wówczas, gdy decyzja tego organu nie rozstrzyga o wniosku osoby ubezpieczonej bądź też rozstrzyga, ale w niepełnym zakresie lub w też w sytuacji, gdy wydana z urzędu decyzja jest przedwczesna w zakresie rozstrzyganej w niej materii.

Dla oceny zasad podlegania określonemu systemowi ubezpieczeń społecznych przez osobę wykonującą równocześnie pracę najemną oraz pracę na własny rachunek na terenie różnych państw członkowskich Unii Europejskiej mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (DZ.U.U.E L 04.166.1), tzw. „rozporządzenia podstawowego”, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r dotyczącego wykonywania Rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (DZ.U.U.E.L.284.1), tzw. „rozporządzenia wykonawczego” oraz Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 -zwanego dalej „rozporządzeniem zmieniającym”.

Z przyjętej w art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego zasady wynika, że osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Z art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego wynika, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje pracę najemną. Zgodnie z art. 13 ust. 1 lit. b w związku z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i prace na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną.

Z rozporządzenia wykonawczego wynika procedura dotycząca stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego, która zobowiązuje osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich do poinformowania o tym instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (art. 16 ust. 1). W świetle art. 16 ust. 2-3, instytucja powyższa ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do ubezpieczonego, informując o powyższym wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego. Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Wnioskodawca, prowadzący w Polsce pozarolniczą działalność gospodarczą, zawarł 1 czerwca 2012 r umowę o pracę w Słowacji, ze słowackim pracodawcą. Umowa o pracę zawarta została na czas nieokreślony. Na okres od 1 czerwca 2012 r do 9 sierpnia 2013 r słowacka instytucja ubezpieczeniowa wydała wnioskodawcy formularz(...), a więc potwierdziła zatrudnienie w Słowacji, zaś ZUS wyłączył wnioskodawcę z ubezpieczenia społecznego w Polsce, gdyż właściwe w stosunku do niego było ustawodawstwo słowackie.

Inna sytuacja zaistniała od 10 sierpnia 2013 r, bowiem od tej daty słowacka instytucja ubezpieczeń społecznych nie potwierdziła zatrudnienia wnioskodawcy w Słowacji. W wyniku przeprowadzonej przez Narodowy Inspektorat Pracy Republiki Słowackiej kontroli stwierdzono, że spółka (...), (...), (...) P., (...), pracodawca wnioskodawcy, realizuje na terenie Słowacji działalność jako tzw. „firma (...)” i nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników firmy. Wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2014 r Sąd Wojewódzki w P. uchylił decyzję z dnia 29 października 2013 r oraz decyzję z dnia 9 kwietnia 2014 r dotyczącą podlegania ubezpieczeniu wnioskodawcy (k. 42 akt sprawy). Słowacka instytucja ubezpieczeniowa odwołała się od tego wyroku. Postępowanie przed Sądem Najwyższym Republiki Słowackiej z odwołania instytucji ubezpieczeniowej nie zakończyło się do dnia wyrokowania (k. 46, 52, 63,70, 75 v akt sprawy). Zatem skarżący nie został ostatecznie wyłączony ze słowackiego systemu ubezpieczeń społecznych.

Powyższe okoliczności nie mogą być pominięte przy ustalaniu ustawodawstwa właściwego i ewentualnego objęcia skarżącego ubezpieczeniem z tytułu prowadzenia w Polsce pozarolniczej działalności gospodarczej. Istnienie tytułu ubezpieczenia społecznego za granicą wyklucza dokonywanie ustaleń przeciwko dowodowi ubezpieczenia społecznego w innym państwie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r, II UK 333/12, OSNP 2014/3/47). Z tych względów, z uwagi na konieczność zajęcia ostatecznego stanowiska przez instytucję ubezpieczeń społecznych Słowacji odnośnie do podlegania tamtemu systemowi ubezpieczeń społecznych, sprawa nie nadaje się do merytorycznego rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny w Lublinie podtrzymuje swoje stanowisko wyrażone w podobnych sprawach (por. wyrok z dnia 20 kwietnia 2016 r, III AUa 1197/15).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych winien poczynić ustalenia w zakresie skutków postępowania toczącego się przed sądem w Słowacji i statusu wnioskodawcy w odniesieniu do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej. Po wyjaśnieniu powyższych okoliczności Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyda decyzję stosownie do tych ustaleń i przy zastosowaniu obowiązujących przepisów prawa.

Z powyższych względów, na podstawie art. 386 § 4 kpc w związku z art. 477 14a kpc, Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku (punkt I wyroku). Na podstawie art. 98 § 1 i 2 kpc zasadzone zostały od ZUS na rzecz apelującego koszty postępowania (punkt II wyroku).